
Srečanja

Klaus BEITL

direktor Avstrijskega etnografskega muzeja na Dunaju
(Österreichisches Museum für Volkskunde), 1978 – 1994

338

Beatus ille, qui procul negotiis ...

[Blagor tistemu, ki daleč od dnevnih trzljajev ...]

V tem blagru uživa tudi pisec teh spominov, napisanih ob 90. obletnici Slovenskega etnografskega muzeja. Poklicna leta, ko sem kot znanstveni sodelavec in poznejši ravnatelj Avstrijskega etnografskega muzeja na Dunaju, katerega upravljanje sem že zdavnaj prepustil naslednikom, so bila zame tudi čas vzpostavljanja in negovanja kolegialnih prijateljstev, in to daleč preko meja domovine.

Institucionalnemu sodelovanju med Avstrijskim etnografskim muzejem na Dunaju in Slovenskim etnografskim muzejem (SEM) v Ljubljani kakor tudi sodelovanju s posameznimi pokrajinskimi muzeji v sosednji državi, ki se mu je ob obletnici muzeja treba pokloniti, je posvečen poseben prispevek Margot Schindler, do nedavno ravnateljice dunajskega muzeja.

Pisec teh vrstic pa se sprašuje, kaj bi lahko prispeval k jubilejnemu zborniku SEM. »Zaslužnemu« muzejskemu ravnatelju je najbrž dovoljeno, da se spominja »sosedskih« srečanj iz časa lastnega muzejskega delovanja in tudi pozneje. A kje začeti, če ti spomini segajo (če upoštevam prvo udeležbo na 5. posvetovanju svobodne delovne skupine Conventus de Ethnographia Alpium Orientalium tractans [»Alpes Orientales«] leta 1967 v Slovenj Gradcu) več kot petinštirideset let nazaj, to je skoraj do »polčasa« osrednjega slovenskega etnografskega muzeja, ustanovljenega leta 1923?

Za začetek mi je lahko v pomoč, da se še enkrat zatečem k uvodnemu citatu iz Epodes (2, 1ff.) rimskega pesnika Horacija (65–8 pr. n. š.):

...
*Ut prisca gens mortālium
Paterna rura bobus exercet suis
Solutus omni femore.*

*[Kot nekoč očetje naši,
Z lastnimi voli orje po podedovani grudi
In je brez dolgov.]*

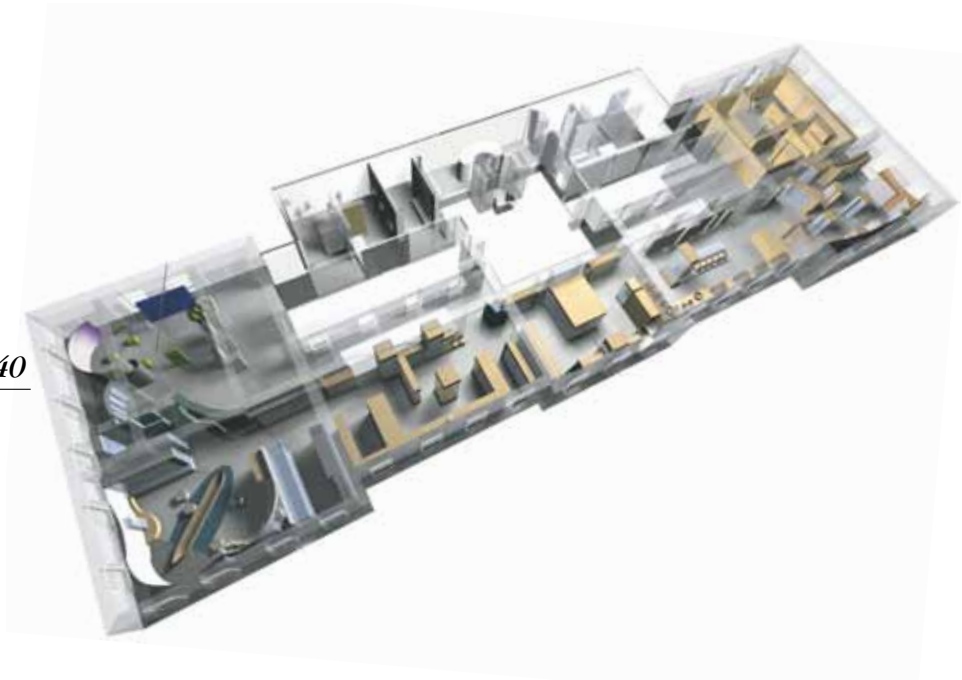
Naj mi bo oproščeno, a voli so tisti, ob katerih se mi je najprej prebudil spomin. Leta 2012 je francoska etnološka revija *Ethnologie française* (zvezek 42, 2012, št. 2, str. 281–290) objavila prispevek z naslovom „Étudier les animaux en Slovénie. Des

hommes et des boeufs". Avtorica Inja Smerdel je v njem povzela slovenske raziskave o tradicionalni kmečki družbi iz prej objavljenih posameznih študij, ki jih je zbrala in kot doktorsko disertacijo predložila École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) v Parizu. Njena spoznanja, pridobljena z večletnimi terenskimi raziskavami in s preučevanjem literature in arhivov, kažejo na pomen volov (kot nekoč delovnih živali) v kmetijstvu in kot prikaz tesne povezanosti med človekom in živaljo. A vendar: voli kot prisposoba za srečevanja kolegov? Asociacija naj bo dovoljena glede na skupno udeležbo na Svečanem kolokviju ob 90. rojstnem dnevu Wolfganga Jakobbeita – 20. 5. 2011 na Inštitutu za evropsko etnologijo Univerze Humboldt v Berlinu, na katerem je Inja Smerdel za temo svojega svečanega govora v čast slavljenca in njegovim znanstvenim dosežkom na področju etnografske zgodovine vsakdanjega življenja in kmetijstva izbrala prav vole – kot primer starega podeželskega in kmetijskega gospodarstva.

Res pa je, da »volovski posredniki« niso potrebovali tega kolokvija, saj so se pred srečanjem leta 2011 na Spreeju v Berlinu srečali že slabo desetletje prej, novembra 2002, v Grenoblu, in sicer na strokovnem simpoziju *Fondateurs et acteurs de l'ethnographie des Alpes* v Musée dauphinois, kjer sva kot predstavnika ljubljanskega in dunajskega etnografskega muzeja z Injo Smerdel nastopila kot govornika. Slovenski prispevek, prežet z globokim strokovnim znanjem in hkrati pesniško navdahnjen, ki je bil mišljen tudi kot hommage Milku Matičetovemu – „Le charmer ethnologique des „petites betes“, Milko Matičetov, chercheur de la littérature orale“ (V: „Le monde alpin et rhodanien“. *Revue régionale d'ethnologie*, 31ème année, 2003, 1er-4ème trimestre, str. 199–216), mi je ostal v živem spominu. Kot prava muzeologinja je Inja Smerdel v njem poleg obravnave znanstvene in institucionalne zgodovine etnologije v Sloveniji posebno pozornost posvetila za njene raziskave pomembnim vprašanjem o svetu živali v ljudskem izročilu in z njim povezani materialni kulturi.

Pred tem je leta 1991 v Vidmu na Convegno internazionale di studi sui Musei Etnografici v organizaciji Società Filologica Friulana v svojem referatu „Una mostra temporanea sulle pastoriza transhumance“ (objavljen v: *Atti del Convegno [...]*. Ur.: C. Bergami, A. Ciceri, G. P. Gri. Udine 1993) obravnavala merodajne muzeografske temelje za postavitve etnografskih razstav z njenega specialnega področja *economia rurale*. Sicer je zlasti njena obsežna (319 str.) dvojezična monografija o oselnikih pravi priručnik za strokovno muzejsko delo na področju stare kmečke ergologije (Inja Smerdel: *Oselniki. Zbirka Slovenskega etnografskega muzeja / Whetstone holders. An ode to labour, skill, creativity, individuality and eros*. [= Knjižnica Slovenskega etnografskega muzeja, 49]. Ljubljana, 1994).

Kot zadnje mi je v živem spominu ostalo letno srečanje NET-a (Network of European Ethnography and Social History Museums), ki ga je kustodinja SEM Irena Keršič pripravila leta 1997 – tokrat na domačem terenu v Ljubljani in na Bledu, ki je ponudilo forum za srečanje kolegov in kolegic iz raznih evropskih držav. Šlo je za vprašanja oživljanja in krepitve čezmejnega sodelovanja med evropskimi etnološkimi muzeji. Tema »Stalne postavitve v etnografskih muzejih na pragu novega tisočletja« je bila istočasno namenjena tudi aktualni problematiki ljubljanskega gostitelja. SEM se je takrat še soočal z izzivi novega temeljnega koncepta in sodobne oblikovalske realizacije na novem sedežu na Metelkovi. Velikopotezna izgradnja muzeja na novi lokaciji na Metelkovi je zbudila občudovanje med udeleženci srečanja predvsem zato, ker se je zdelo edinstveno, da je mlada Republika Slovenija muzeju predala v

uporabo tako obsežno območje bivšega kasarniškega kompleksa – sicer miroljubno dediščino vojske bivše habsburške monarhije! Muzej ima danes na voljo dve veliki stavbi, povezani s funkcionalnim, sodobno oblikovanim krilom, in to ga že zaradi prostorske ponudbe uvršča med velike evropske etnografske muzeje. Načrtovanje in adaptacija stavb sta potekala pod vodstvom ravnateljice Inje Smerdel. V letu 90. obletnice »njenege« muzeja je slavila tudi osebno okroglo obletnico. Čestitke veljajo obema. (Irena Keršič: Letni sestanek nacionalnih in regionalnih dopisnih članov NET-a / Network of Ethnography and Social History Museums Annual meeting of the National und regional Corresponding Members of NET. Ljubljana-Bled, 10.-14. september 1997. V: ETNOLOG. Glasnik slovenskega etnografskega muzeja / Bulletin of the Slovene Ethnographic Museum, 7/LVIII, 1997, str. 436-440; - Dies.: Stalne postavitve v evropskih etnografskih muzejih na pragu novega tisočletja / Ethnographic Museums and Permanent Collections at the Threshold of the New Century. In: Ebd., 8/LIX, 1998, str. 375-380).

Temeljito ponovno branje, »guljenje« zgoraj navedene knjige in spisov – iz lastne knjižnice – o muzeologiji v Sloveniji je zbudilo spomine na strokovno stimulatívna in prijateljsko razpoložena srečanja, ki tistemu, ki mu je pri njegovi starosti še dano, da od časa do časa s svojimi »voli« orje po etnografskem polju, pomenijo »dodano vrednost« sadov pretekle poklicne poti.